

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
43

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-36-2

BRNO 2002

Inv.č. 09537/11-9/94 - Hrncík vázovitého tvaru s nápadně krátkým, ovalným okrajem a rovným dnem. Horní polovinu nádoby zdobí rytá výzdoba vícenásobných obvodových linií a vlnic, které se střídají. Vnější drsný povrch je hnědošedé barvy, uvnitř je povrch hnědý s výraznými válečky. Výška 25,8 cm, Ø okraje 18 cm, Ø dna 9 cm (obr. 2:5).

Inv.č. 09537/11-10/94 - Rekonstruovaná miska na nožce s nestejně silným a nerovnoměrně zaobleným okrajem. Hlazený povrch je vně převážně tmavě šedý s šedohnědými skvrnami, uvnitř tmavě šedý. Výška 10,8 cm, Ø okraje 22,3 cm, Ø dna 8-8,4 cm (obr. 3:4).

Dagmar Jelínková, AÚ AV ČR Brno

Resumé:

Mirotslav (Bez. Znojmo), Mlýnská Str. 1184, Parz. Nr. 381/1. Römische Kaiserzeit. Brandgäber, Siedlungsschicht. Streufund.

Während der Bauarbeiten wurde eine Siedlungsschicht des 2. und 3. Jhs. gefunden, die auch eingetieften Brandgräber der jüngeren Römischen Kaiserzeit beinhaltet. Die Überreste eines Brandgrabes befanden sich in einem Vorratsgefäß, und bestanden aus drei weiteren Keramikstücke und zwei provinzial-römischen Eisenschlüssel.

MUŠOV (k. ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)

Burgstall (Hradisko). Doba římská. Římský vojenský tábor. Systematický výzkum.

V roce 2001 pokračovalo systematické zkoumání římského ležení na Hradisku u bývalého Mušova v omezeném měřítku (v rámci grantového projektu GA AV ČR „Římská enkláva na Mušově“, reg. č. IAA8001101). Terénní práce byly zároveň praktickým školením studentů univerzity v Uppsale, Ústavu klasické archeologie FF UK a Semináře pro klasickou archeologii MÚ.

Odkryvy navázaly na výzkumy z předcházejících let a byly zaměřeny na dořešení dílčích stratigrafických otázek, souvisejících především s charakterem zásypu pravěkého příkopu v oblasti dílenského okrsku na jihovýchodním svahu návrší. Zároveň pokračovala systematická prospekce pro výzkum nepřístupných svahových partií Hradiska, která znovu obohatila kolekci drobných nálezů z horizontu markomanských válek.

Menší sondáž na severní straně Hradiska, provedená na vnitřní straně valového náspu, ukázala, že je i v těchto místech nutné počítat se zástavbou areálu. Přestože ve zkoumaném prostoru byla situace z doby římské porušena četnými mladšími zásahy, podařilo se zachytit jednoduché

ohnišť, resp. pec, které se nacházelo těsně u valu. Tento jev je běžně pozorovatelný na provinciálních vojenských objektech a při dalších odkryvech je nutné s tím počítat i na Hradisku u Mušova.

Balázs Komoróczy, AÚ AV ČR Brno

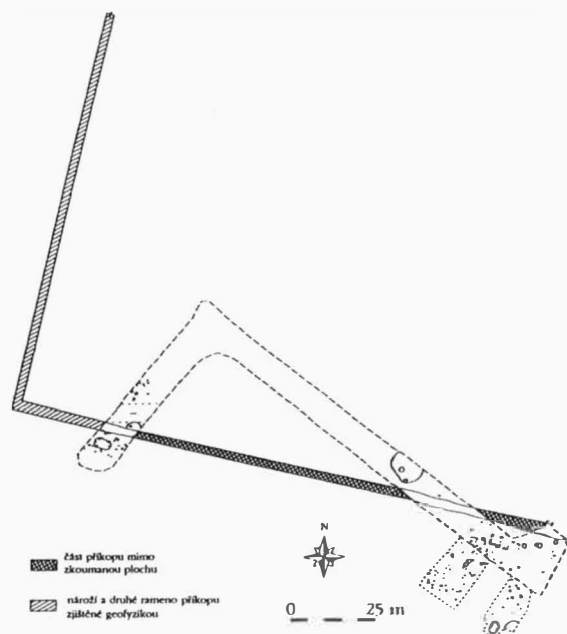
Resumé:

Mušov (Kataster Pasohlávky, Bez. Břeclav), Burgstall. 2. Hälfte d. 2. Jh. Römische militärische Anlage. Systematische Ausgrabung.

OLOMOUČ (k. ú. Neředín, okr. Olomouc)

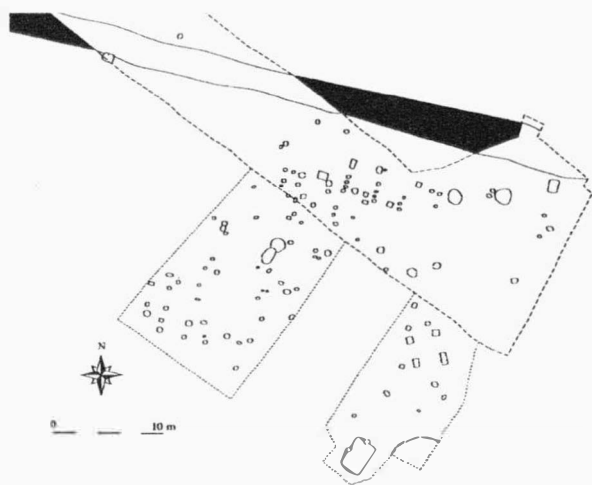
„Mýlina“. Starší a mladší doba římská. Vojenský tábor. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum prováděný v roce 2001 navázal na výzkumy z let 1998-2000. Lokalita je sledována z důvodu výstavby rodinných domku, komunikací a inženýrských sítí. Identifikace na mapě ZM 1:10000, 24-22-19. Plocha výzkumu tvořila linii vytyčenou koordináty od Z a J s.č.: 133:254, 151:151 mm, nadmořská výška v místě nálezu měla hodnotu 239-240 m n.m. Lokalita vytváří jihozápadně orientované rozlehlé návrší, v jižní části se zaniklou vodotečí a pramenou pávní.

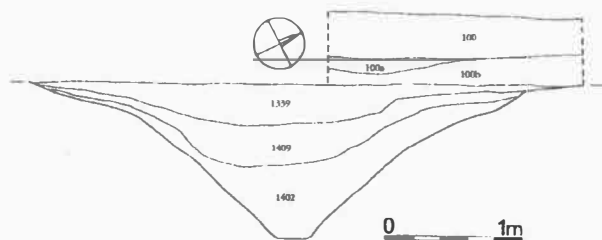
Obr. 4. Olomouc, k.ú. Neředín, „Mýlina“. Celkový plán prozkoumané části příkopu římského polního tábora.

Olomouc, Kataster Neředín, „Mýlina“. Plan der untersuchten Teile des römischen temporären Lagers.

Obr. 5. Olomouc, k.ú. Neředín, „Mýlina“. Detail zkoumané plochy s kumulací čtvercových kúlových jamek.

Olomouc, Kataster Neředín, „Mýlina“. Ausschnitt der Grabungsfläche mit der Konzentration der quadratischen Pfostenlöcher.

Obr. 6. Olomouc, k.ú. Neředín, „Mýlina“. Profil hrotitého příkopu s částečně zachovanými nadložními vrstvami.

Olomouc, Kataster Neředín, „Mýlina“. Schnitt durch den Spitzgraben.

Překvapivým objevem byl nález krátkodobého polního tábora z období markomanských válek. Z celkové známé délky příkopu (140 m), vymežující jednu stranu tábora, který na třech místech protínal trasu budoucí komunikace, bylo devíti řezy prozkoumáno 40 m. Pomocí geofyziky a díky předchozím výzkumům bylo nalezeno druhé rameno tábora a jejich prodloužením teoreticky vypočítáno i jedno nároží. Zbytek příkopu a tábora se nachází bohužel pod současnou zástavbou a hřbitovem, a proto je sledování jeho pokračování v těchto místech problematické.

Pravoúhlá konstrukce tvořená třemi desítkami čtvercových, obdélných a kruhových kúlových a sloupových jamek, navazující na čelní stranu příkopu, mohla by být pozůstatkem brány. Zatím však nebylo nalezeno přerušení příkopu, které by mohlo poukazovat na vstup do tábora. Tyto čtver-

cové sloupové jamky byly objeveny i na ploše uvnitř tábora. Zásypy kúlových a sloupových jamek neobsahují také žádný materiál, a proto je velmi obtížné dávat je do souvislosti s příkopem. Jednými indiciemi pro datování jsou jejich rozměry a podobnost s konstrukcemi tohoto typu u staveb římských polních táborů na jižní Moravě v okolí Mušova.

Řez příkopu měl tvar písmene V, o maximální šířce 3.70 m a hloubce 1.20 m od podloží. Svou velikostí se tak řadí k průměrně velkým příkopům jako např. táboory Příbice II a III, Mušov „Neurissen“ I a II, Mušov „Na Pískách“ II a III (Bálek/Šedo 1998, 164). Výplň tvořily tři barevně odlišné vrstvy, ale pouze nejsvrchnější vrstva obsahovala nálezy. Spodní vrstvy byly téměř bez nálezů a mohlo jít o zbytky rozebraného nebo rozplaveného valu. Liší se i koncentrace nálezů v rámci uložení. Nejpočetnější nálezy zlomků keramiky, kamenů a mazanice byly v počátečním úseku příkopu. V dalších částech příkopu se jednalo pouze o ojedinělé střepy. Důležitým objevem byl nález římské provinciální keramiky ze dna příkopu v řezu č. 7.

Pro datování příkopu posloužila bohatá kolekce keramiky, jejíž stáří určila mezinárodní komise sestavená z odborníků na problematiku doby římské. Keramika pochází z období přelomu konce druhé pol. 2. st. n. l. a 1. pol. 3. stol. n. l. Pro datování do období markomanských válek přispěl i nález časně formy bronzové spony s podvázanou nožkou z propáleného objektu, který byl v superpozici s příkopem. Tento typ spony se objevuje až v 1. pol. 3. stol., a tak nám tato superpozice posouvá zánik příkopu před toto datum. Na západním konci budované komunikace byl příkop sledován v délce 10 metrů. Do jeho výplně byly zapuštěny 2 kúlové jamky související s klasičtější mladorímskou polozemnicí a konstrukcí nadzemního objektu ze 4. stol. n. l., zachycenou těsně před příkopem. Vlastní příkop porušoval objekt z pozdní doby laténské. Při dosavadní absenci nálezů zpřesňuje tato stratigrafie datování římského tábora.

Jedná se zatím o nejseverněji položený římský krátkodobý polní tábor objevený na našem území. S velkou pravděpodobností dokládá snahu římského impéria zablockovat v rámci operací v tomto prostoru barbarika strategické cesty z Moravy dále na sever. To by plně korespondovalo se záměry císaře Marka Aurelia vybudovat nad středním Dunajem novou římskou provincii.

Jaroslav Peška, Filip Šrámek. AC VM Olomouc

Literatura:

Bálek, M./Šedo. O. 1998: Příspěvek k poznání krátkodobých táborů římské armády na Moravě. PamArch89/1, 159-182.

Resumé:

Olomouc (Kataster Neředín, Bez. Olomouc), „Mýlina“. Ältere und jüngere Römische Kaiserzeit. Temporäre Lager. Rettungsgrabung.

OLOMOUC (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc)

„Horní lán“. Doba římská, stěhování národů. Sídliště. Záchranný výzkum.

Na již známé lokalitě (popis výzkumu viz kap. Doba bronzová) byly objeveny tři fáze sídlišť ze starší a pozdní doby římské a z období stěhování národů. Tomuto sídlištnímu horizontu náleží celkově 190 objektů.

První fáze osady je datována do 2. poloviny 2. století, tedy do stupně B2. Toto sídliště má poměrně řídké rozmístěné objekty v JZ části zkoumané plochy (23 objektů). Náleží mu např. pět chat (2421, 3476, 3557, 3628, 3672), dvě rozsáhlá soujární a dvě jámové pece – nejspíše vápenky. Mělce zahloubené chaty orientované SZ-JV s rozměry 4-6x3-5,2 m mají uvnitř kúlovou konstrukci uspořádanou do šestiúhelníku. Ze záspy chaty, popřípadě dílny kovotepce (obj. 3476), byly získány mimo keramiky i dvě desítky železných a bronzových předmětů: kovotepecké kladívko, kovotepecká kovadlinka (babka), nůž, zlomek nožnic, kování opasku, přezka, spona a římsko-provinciální importy – železný nůž s bronzovou hlavicí ve tvaru kříže, bronzový cvoček štítu, část perforovaného bronzového plechu ze skříňky atd. Tato osada patrně zaniká v období markomanských válek, s čímž by mohl souviset i nejnovější nález římského pochodového tábora v Olomouci-Neředíně, který je vzdálen asi 1,5 km od naší lokality (Peška/Šrámek v tisku).

Druhá fáze germánského osídlení (150 objektů) náleží pozdní době římské a počátku stěhování národů, tj. 2. polovině 4. století až počátku 5. století, stupňům C3 a D1. V tomto období dochází ke znovuosídlení prostoru obytné části starogeránské osady a jejímu rozšíření SZ směrem proti proudu podél potoka. Hospodářské zázemí vesnice je reprezentováno pěti vertikálními dvouprostorovými hrnčířskými pecemi umístěnými na okraji sídliště. Pece mají standardní konstrukci: topeniště kruhového půdorysu s pozůstatky destrukovaného roštu spojenou s obdélnou předpeční jámou krátkým kanálkem oválného průřezu s orientací SV-JZ (obr. 7). V záspy peci nalezená na kruhu točená keramika je totožná s nálezem ze sídlištních jam. V keramickém souboru převažuje šedá na kruhu točené zboží tzv. jiříkovičského typu nad hrubou v ruce zhotovenou keramikou. Obydlí, popřípadě přístřešky, reprezentuje deset mělce zahloubených zemnic s konstrukcí, která je totožná s chatami ze starší doby římské. Kromě těchto běžných chat se ve Slavoníně vyskytly i mělce

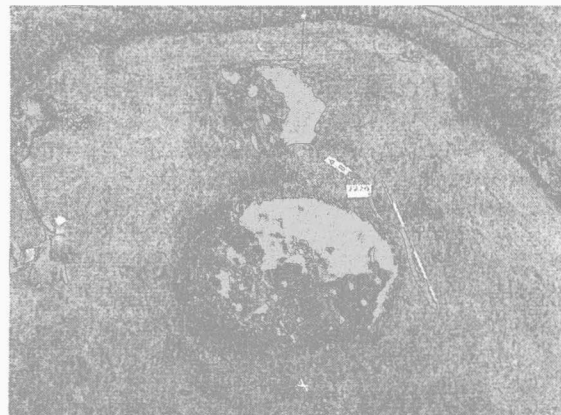
oválné, případně obdélné jámy s kúlovou konstrukcí a s centrálně umístěnou zásobní jámou. Snad se jedná o pozůstatky přístřešků nad některými zásobnicemi nebo přímo o skladiště či zásobárnu. Tento předpoklad je podložen nálezem celé keramické zásobnice uvnitř jednoho z těchto objektů. Z několika kumulací kúlových jamek lze v prostoru germánského sídliště vystopovat části půdorysů obdélných domů (struktura 10, 13, 15, 25; obr. 8). Kromě germánské keramiky byl na sídlišti nalezen např. stáčený náramek z bronzového drátu vyrobený v Panonii, dvě železné spony, drobný olovený oválný terčík s několika otvory, kostěný hřeben s omegovitou rukojetí, skleněné korálky, železné kopí a motyka.

Třetí, nejmladší fáze germánského osídlení se rozkládá v SZ části zkoumané plochy (17 objektů). Tato osada s keramikou typu Murga je datována do 2. poloviny 5. století, tedy do období stěhování národů. Největší část objektů představuje devět mělce zahloubených chat a přístřešků čtvercového případně obdélného půdorysu se dvěma, šesti, sedmi a osmi kúly rozmístěnými podél delších stran. Z těchto chat pochází mimo jiné i kolekce šesti třívrstvých kostěných hřebenů s rytou výzdobou. V hlíníku (obj. 1222) z tohoto období byla nalezena provrtaná římská ražba Constantia II. (337-361), která bohužel k přesnější dataci keramického souboru nepřispívá. Kromě několika zlomků keramiky typu Murga tvoří většinu keramického materiálu tenkostěnná, na kruhu vytáčená, dobře vypálená šedá keramika s krupičkovitým povrchem.

Marek Kalábek, Arkadiusz Tajer,
Vendula Prečanová, AC VM Olomouc

Resumé:

Olomouc (Kataster Slavonín, Bez. Olomouc), „Horní lán“. Ältere und spätere Römische Kaiserzeit (2. und 4. Jh.), Völkerwanderungszeit (2. Hälfte d. 5. Jh.). Siedlung. Rettungsgrabung.

Obr. 7. Olomouc, k. ú. Slavonín. Keramická pec z pozdní doby římské s pozůstatky roštu. Olomouc, Kataster Slavonín. Keramikofen der späten römischen Kaiserzeit.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 43 (2001)

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: infor@iabrno.cz http://www.iabrno.cz
Odpovědný redaktor:	Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Bakázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, PhD., PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Alice Del Maschio, Miroslav Lukáš
Jazyková úprava:	PhDr. Jan Balhar, CSc.
Na titulním listě:	Plastika medvěda z Pavlova (kresba J. Svoboda); letecký snímek Mušova a Pálavy (foto O. Šedo)
Tisk:	BEKROS
Náklad:	350 ks

© 2002 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00